

DE SCHILDERIJEN IN HET HOLBEINMUSEUM TE BAZEL,

□ DOOR W. JOS. DE GRUYTER □

DE beide schilders, die hier het volledigst gerepresenteerd zijn, Arnold Böcklin en Hans Holbein de jongere, vormen wel een zeer groot contrast; en wanneer ik, alle historische data en alle historische perspectieven ter zijde schuivend, hier Böcklin het eerst en Holbein het laatst wil bespreken, dan is dit niet omdat de eerste groote zaal, die wij binnen wandelen, de Böcklin zaal is, nog minder — gij begrijpt dit reeds —, omdat ik Böcklin een zoo overwegend belangrijke figuur vind, doch eerder omdat ik mijn enthousiasme reserveeren wil en mijn beste kaarten voor 't laatst bewaren.

Arnold Böcklin (1827—1901) is — nà Holbein natuurlijk! — de glorie van het Bazeler Museum en van de stad Basel: en ik vermoed dat menige brave Bazeler burger in zijn hart heel wat meer voor den eerste dan voor den laatste gevoelt; — hoe zou de zooveel minder sensatie verwekkende Holbein het dan ook kunnen winnen van Böcklin's verrassende phantasieën, van dit groot gebaar der elementaire hartstochten en der ideëele schoonheden, van deze wereld van fluit-spelende faunen en worstelende centauren, badende nimfen, dryaden, tritons, afgewisseld met bijbelsche en geschiedkundige figuren, en dit alles gezien tegen een achtergrond van meren en bosschen en gebergten en de hemel mag weten wat al niet? Inderdaad, men kan dit werk niet zoo maar voorbijloopen. Deze wereld is imposant, maar gewild-imposant; deze verbeeldingen zijn stoutmoedig, maar ook overmoedig; deze concepties zijn geniaal, maar het genie forceert zich niet, behoeft zich niet te forceeren, en Böcklin forceerde zich doorlopend.

Wanneer wij dan ook het grootste der hier aanwezige schilderijen: „Die Jagd der Diana”, of het gladde, koude, technisch verbluffende schilderij: „Odysseus und Kalypso”, of het romantisch gevalletje: „Gotenzug über eine Brücke”, eens rustig beschouwen, dan komen onwillekeurig de woorden van Meunier in ons op, toen deze de Böcklin-tentoonstelling van 1897 te Berlijn bezichtigde: „On me parle toujours de la haute poésie, moi je ne vois que de la mauvaise peinture.”

Eenzijdig is zulk een oordeel ongetwijfeld; treffende uitspraak dan ook van een schependen kunstenaar. Van den schouwenden criticus wordt gevergd een objectiever, rechtvaardiger oordeel, doch dan valt hier onmiddellijk te zeggen, dat Böcklin zelf alle onbevooroordeelde